

Секція 11. Проблеми макроекономіки

ДУДНИК О.С.

аспірантка Національного наукового центру

«Інститут аграрної економіки»,

м. Київ, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Сільське господарство є специфічною галуззю, з більшою ризикованістю, а тому потребує особливої державної підтримки. Необхідність застосування різних форм державного регулювання аграрного підприємництва обумовлюється необхідністю вирішення комплексу складних завдань, таких як: створення режиму максимального сприяння для використання підприємницького потенціалу; формування добросовісної конкурентного середовища; формування стійкого зростання пропозиції товарів і послуг; стимулювання і регулювання попиту; розвиток виробничої та ринкової інфраструктури; соціальна орієнтація сектора підприємництва. Без активної регулюючої і підтримуючої ролі держави неможливо створити умови для ефективного розвитку агробізнесу в країні.

Передумови для розвитку аграрного бізнесу, які можуть бути створені тільки за активної ролі держави можна згрупувати так:

– правові передумови ґрунтуються на системі нормативно-правових актів розроблених у країні. В Україні аграрне підприємництво регулюється згідно з нормами Господарського кодексу України, Податкового кодексу України, Закону «Про фермерське господарство», Закону «Про державну підтримку сільського господарства України» та ін.;

– економічні передумови полягають з формуванням умов рівності форм власності, економічної свободи і рівноправності всіх суб'єктів

господарської діяльності. Створення економічних передумов для розвитку аграрного підприємництва в нашій країні пов'язане з приватизацією власності, демонополізацією, законодавчим закріпленням рівності всіх організаційно-правових форм підприємницької діяльності;

– політичні передумови полягають у створенні в країні сприятливого політичного клімату для підприємництва, забезпеченні дієвості реалізації закріплених у законодавстві прав, здійсненні послідовної економічної політики. Така політика має надати всім господарюючим суб'єктам гарантії збереження їхньої власності, виключення можливостей націоналізації, експропріації, рейдерства.

Джерелом фінансової підтримки аграрного підприємництва в Україні є кошти, що передбачаються у державному бюджеті на відповідний рік, що розподіляються на конкурсній основі. Головним розпорядником бюджетних коштів, що надаються на підтримку фермерства є Міністерство аграрної політики України. Одержувачем бюджетних коштів є Український державний фонд підтримки фермерських господарств. Динаміка обсягів державних видатків на аграрну сферу України наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Видатки Державного бюджету України на підтримку агросфери, грн

Показники	2012	2013	2014
Видатки на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство	7486339754,97	7705118639,05	5868382714,54
в т.ч. загальний фонд	4561237971,02	4424895663,96	3416720887,60
в т.ч. спеціальний фонд	2925101783,95	3280222975,09	2451661826,94
У % до загальних видатків бюджету	1,52	1,52	1,12
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері сільського господарства, лісового господарства та мисливства, рибного господарства	1025581919,37	812818433,50	731125232,58
в т.ч. загальний фонд	780733800,10	546151281,43	489119845,86
в т.ч. спеціальний фонд	244848119,27	266667152,07	242005386,72
У % до загальних видатків бюджету	0,21	0,16	0,14

Розраховано автором на основі даних Державної казначейської служби України [1]

Дані таблиці відображають загальне зростання видатків на сільське господарство, лісове господарство та мисливство, рибне господарство до 2014 року. Однак у відсотковому співвідношенні до загальних видатків державного бюджету тенденція зовсім протилежна – щорічне скорочення частки витрат на підтримку сільського, лісового, мисливського і рибного господарства. Ще меншою є ця величина у плані бюджету на 2015 рік – 0,88%. Це суперечить суспільній важливості галузі і не сприяє її подальшому розвитку. Не стабільною і доволі низькою є частка державних витрат на фундаментальні і прикладні дослідження галузі – з 0,21% загальних витрат у 2012 році до 0,14% у 2014.

Дослідники зазначають, що з 2012 року відбувається зміна акцентів державної підтримки із заходів розвитку виробництва на заходи розвитку інфраструктури аграрного ринку, зокрема, щодо зберігання, перевезення, переробки та експорту об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду. Одночасно зберігається тенденція відсутності прямих програм підтримки виробництва в малих формах господарювання, хоча на їх фінансування закладаються видатки у складі програми фінансової підтримки [2, 206].

Окрім недостатнього обсягу державного фінансування аграрної сфери, було виокремлено декілька головних проблем державного регулювання розвитку аграрного підприємництва в Україні:

- розрив між плановими і фактичними показниками державного фінансування аграрної сфери. Це призводить до невиконання державних програм та унеможлиблює достатнє фінансування пільг для сільськогосподарських виробників, які передбачені у законодавстві;

– при виконанні державних програм щодо підтримки галузі в цілому чи її окремих підгалузей виявляються чисельні зловживання;

– конкурси на розподіл бюджетних асигнувань між суб'єктами проводяться не прозоро;

– державне регулювання агробізнесу носить недостатню інноваційну направленість: спеціальних стимулів для активізації інноваційної діяльності підприємств немає, а державне фінансування фундаментальних досліджень і прикладних розробок є недостатнім;

– не достатньо задіяними є інструменти непрямой підтримки, зокрема стимулювання банківського кредитування. В умовах кризових явищ в економіці проблема буде загострюватися, оскільки банки мають самі проблеми з ліквідністю і скорочують кредитні портфелі. Саме стимулювання кредитування не носить довгострокової направленості, що не дозволяє забезпечувати стратегічну направленість розвитку агропідприємств;

– перехід на виробничі, технологічні та екологічні стандарти ЄС у сфері переробки сировини та виробництва харчових продуктів забезпечується повільними темпами, рівень підтримки інфраструктури аграрного підприємництва знижується, що не дозволяє повною мірою реалізувати потенціал аграрного сектора України на зовнішніх ринках.

З огляду на кризову ситуацію в економіці України, роль державного регулювання агробізнесу загалом, та діяльності малих форм господарювання повинна зростати. Вдосконалення потребує і нормативно-правове забезпечення і механізми його реалізації.

Література:

1. Виконання Державного бюджету України. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

2. Васільєва Л.М., Бондарчук Н.В. Аграрний сектор: оцінка рівня державної підтримки // Молодий вчений. – 2015. - №1 (16). – С. 204-209.